

Aan: de gemeenteraad van de gemeente Dordrecht

Datum: 18 april 2025
Briefnummer: RK 2025/04
Bijlage(n) Factsheet
Betreft: Rekenkamerbrief Onderzoek Opkomst bevorderende maatregelen

Rekenkamer Dordrecht

Spuiboulevard 300
3311 GR DORDRECHT

Contactpersoon

Sylvia Khadjé

T (06 41106462)

E s.khadje@dordrecht.nl

I @rkdordt

Geachte leden van de raad,

Een keer in de vier jaar vinden in Nederland gemeenteraadsverkiezingen plaats. De laatste gemeenteraadsverkiezingen waren op woensdag 16 maart 2022. De komende gemeenteraadsverkiezingen vinden plaats op 18 maart 2026.

De Rekenkamer Dordrecht heeft een onderzoek gedaan naar opkomst bevorderende maatregelen bij gemeenteraadsverkiezingen. De Rekenkamer Dordrecht kijkt in dit onderzoek naar de factoren die van invloed zijn op de opkomst en naar de opkomst bevorderende maatregelen die bij de (gemeenteraads)verkiezingen in Dordrecht (kunnen) worden ingezet.

Het onderzoek geeft inzicht in

1. Waar nog onbenutte kansen liggen;
2. Waar nog invloed uitgeoefend kan worden om effectiever te zijn in het behalen van onze doelen inzake opkomstbevordering.

Het onderzoek is uitgevoerd door de secretaris/onderzoeker van de Rekenkamer Dordrecht i.s.m. het Onderzoekscentrum Dordrecht (OCD).

Rekenkamerbrief Rekenkamer Dordrecht

In deze Rekenkamerbrief

- Vindt u de aanleiding van het onderzoek en de aanpak van het onderzoek;
- vindt u de hoofdvraag, deelvragen en het doel van het onderzoek;
- kijken we waarom dit een relevant thema is;
- vindt u de belangrijkste bevindingen;
- doen we u een advies;
- vindt u bijgevoegd de factsheet waarin de resultaten worden gepresenteerd, het deelonderzoek van het OCD en de literatuurlijst.

Aanleiding

1. Het onderwerp is opgehaald bij de fracties;
2. De opkomst bij de reguliere gemeenteraadsverkiezingen in 2022 was met een gemiddelde van 50,99% historisch laag. Voor Dordrecht was dit nog lager: 46,8 %. Dat gaf aanleiding om te kijken wat er aan opkomstbevordering door de gemeente Dordrecht wordt gedaan en of dit effectief is. Dit onderzoek is opgenomen onder het thema vertrouwen/ overheidsparticipatie in ons Werkprogramma.

Aanpak

Het onderzoek bestaat uit:

- een digitale enquête onder het Bewonerspanel van Dordrecht, aangevuld met 13 face-to-face interviews met willekeurige inwoners. De digitale enquête onder het Bewonerspanel is door 883 panelleden ingevuld; een respons van 39%. Het bewonerspanel is niet representatief voor de totale bevolking van Dordrecht. Zo zijn bijvoorbeeld jongvolwassenen ondervertegenwoordigd en is het aannemelijk dat de panelleden wat meer (politiek) betrokken zijn dan de gemiddelde inwoner. Desondanks biedt het onderzoek een goede eerste indruk van de meningen/ervaringen die er leven onder de bevolking.
- Literatuuronderzoek (zie bijgevoegd)
- Een digitale enquête onder de raads- en commissieleden van Dordrecht. De digitale enquête onder raads-en commissieleden (totaal 62) is door 39 mensen ingevuld; een respons van 63%.
- Daarnaast zijn de griffier, de raadscommunicatiemedewerker (van destijds) en teamleider verkiezingen geïnterviewd.

Rekenkamerbrief Rekenkamer Dordrecht

Hoofdvraag, deelvragen en doel onderzoek

Hoofdvraag

Vraagstelling: *Welke factoren zijn van invloed op de opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen en hoe doeltreffend is de gemeente m.b.t. de inzet van opkomst bevorderende maatregelen?*

Deelvragen

- Wat zien we in de literatuur aan factoren van invloed op de opkomst bij verkiezingen? En welke redenen zien we in de literatuur voor het niet gaan stemmen?
- Wat zien stemmers en niet-stemmers in Dordrecht als factoren van invloed op de opkomst?
- Welke opkomst bevorderende maatregelen zijn er volgens de literatuur en worden ze ingezet door de gemeente Dordrecht?
- Wie spelen er een rol bij opkomstbevordering? Welke doelen hebben de diverse actoren? En is de inzet doeltreffend als we kijken naar literatuur en de reacties vanuit het bewonerspanel;
- Wat valt op? Waar kunnen we als gemeente mogelijk effectiever zijn met de inzet als het gaat om bevordering van de opkomst bij de komende gemeenteraadsverkiezingen?

Doel(en) onderzoek

- Nagaan welke factoren van invloed zijn (op de opkomst) bij verkiezingen;
- Nagaan hoe effectief de inzet van middelen is;
- Nagaan of er mogelijk groepen inwoners zijn die stemmen niet beschouwen als de meest geschikte manier om te participeren, maar dat liever op een andere manier doen;
- Aandacht vragen voor de moeilijk te bereiken doelgroepen (uit wijken waar de opkomst lager is dan gemiddeld);

Waarom is dit een relevant thema?

1. Historische opkomstcijfers

Er lijkt een trend te zijn van een steeds lagere opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen in Dordrecht. Cijfers uit eerdere verkiezingen tonen dit aan. De opkomstcijfer bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 in Dordrecht was 47,1%. Dit is een daling vergeleken met de 51,0% in 2018.

Rekenkamerbrief Rekenkamer Dordrecht

2. Diversiteit van de bevolking

Dordrecht heeft een diverse bevolkingssamenstelling. Een hogere opkomst zorgt ervoor dat de verschillende stemmen evenrediger worden gehoord en dat de gemeenteraad daarmee een representatieve afspiegeling is van deze diversiteit.

3. Lokale politieke dynamiek

De specifieke politieke kwesties en uitdagingen in Dordrecht kunnen van invloed zijn op de opkomst. Het is belangrijk om te begrijpen welke factoren inwoners motiveren of demotiveren om te stemmen.

Belangrijkste bevindingen

Wordt goed op in gezet

- Sec informeren over het stemproces
- Stemkeuze kunnen laten maken d.m.v. stemwijzer/verkiezingskrant

Kan beter

- Inzet van doelgroepgerichte communicatie
- Inzet van Nudging
- Inzet van digitale mogelijkheden (voor zover mogelijk)
- Inzet van burgerparticipatie d.m.v. mee laten denken over thema's die centraal staan bij de verkiezingen

Advies Rekenkamer

Waar kunnen we wat aan doen?

- Bewustwording vergroten bij raadsleden van de factoren die meespelen om überhaupt verkiezingen te kunnen organiseren (bemensing bureaus, financiën);
- Bewustwording vergroten bij raadsleden van het effect van versnippering;
- Bewustwording vergroten bij alle actoren over de factoren die invloed hebben op de opkomst en de intentie om te stemmen;
- Bewustwording vergroten bij alle actoren over het doel rondom verkiezingen. Is het de opkomst (het cijfer) of het vergroten van de democratische vertegenwoordiging (en wat zet je dan in?).

Rekenkamerbrief Rekenkamer Dordrecht

Wat hebben we nog niet volledig benut?

- Meer inspelen op de diverse doelgroepen, plekken van de niet-stemmer in de campagne/ gemeentelijke communicatie rondom de verkiezingen;
- Vergroten van het gemak van het gaan stemmen;
- Inwoners meer betrekken bij het verkiezingsproces door ze mee te laten denken over de belangrijkste thema's die spelen.

Waar nog eens goed naar kijken?

- De effectiviteit van de inzet van politieke debatten op tv en verkiezingsmarkten.

In deze Rekenkamerbrief vindt u geen conclusies en aanbevelingen, maar geven we u een advies mee.

We hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Steven Oostlander'.

Steven Oostlander,
Voorzitter Rekenkamer Dordrecht